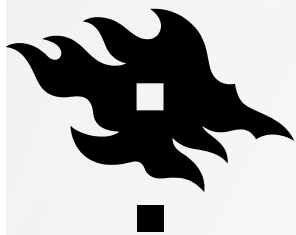

LÄÄKÄRITYÖN YHDENMUKAISTAMINEN SOSIAALISEN KESTÄVYYDEN NÄKÖKULMASTA

Mikä karkottaa lääkärit, mikä sitouttaa?

Sirpa Wrede

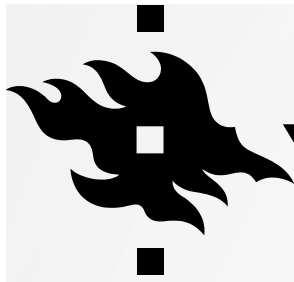
LÄÄKÄRIPROFESSIO JA LÄÄKÄRIT

Makro: Lääkäriprofessio, valtio ja markkinat: lääkäreiden tuottamaan terveyspalveluun liittyvät intressit (kustannukset, potilasturvallisuus, saatavuus)

Meso: Professionalisaatio on lääkäriyön yhdenmukaistamista (ammattikunnan eliitit tai ulkopuoliset toimijat); professionaaliset intressit

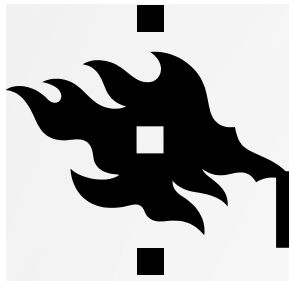
Mikro: Lääkärit ja ammatillisuus: Lääkäriyö palveluna, työnä ja toimeentulon hankkimisen muotona; lääkäreiden henkilökohtaiset intressit ('kutsumus', edunvalvonta, työn ja henk.koht.elämän yhteensovittaminen)

VALTIO JA YHDENMUKAISTAMISEN PITKÄ HISTORIA

- Varhaismoderni: Kiltujen säätely (Royal colleges, Collegium medicum (Tukholma))
- Lääkintö(yli)hallitus 1811–1991: Lääkärikoulutuksen yhtenäistäminen, puoskaroinnin rankaiseminen

KANSAKUNNAN RAKENTAMISEN PROFESSIO

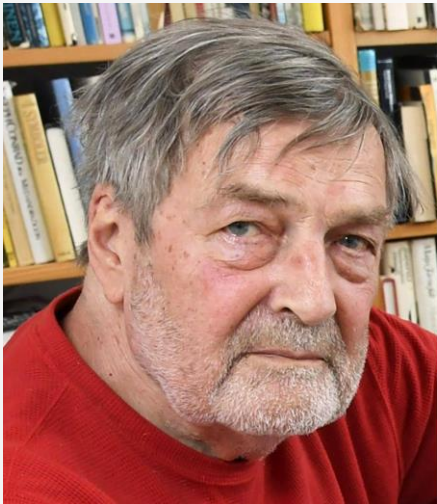
- 1930-luku & kansanterveysajattelu,
- 1950-luku sairaalalaitoksen laajentuminen
- 1960-luku sairausvakuutus,
- **1970-luku terveyskeskukset**

PATERNALISMIN HENKI JA
”NEUVOTELTU VAPAAUS”

PATERNALISMIN HAASTAMINEN / PURKAMINEN AMMATTIKUNNAN SISÄLTÄ

GLOBALISAATIO JA VALTION ASEMAN MUUTOS: 'METATRENDEJÄ'

Terveydenhuollon **talouden** globalisaatio

- EU /Julkispalvelujen tehostaminen ja 'harmonisointi' → potilastietojen digitalisaatio ja toiminnanohjaus
- Kilpailun esteiden poistaminen > Terveysmarkkinat, terveys-turismi

Terveys**kulttuurin** globalisaatio

- Potilas vs terveyspalvelujen kuluttaja
- Internet ja terveystiedon – ja humpuukin nopea leviäminen
- Muuttoliikkeiden myötä kasvava väestön moninaisuus

LÄÄKÄRITYÖN UUDET VAATEET: VASTUULLISUUS JA TEHOKKUUS

- Asiakaskeskeinen / Potilaslähtöinen ajattelu: Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 1992, koulutuksen painotukset
- Näyttöön perustuvan lääketieteen oppien omaksuminen: Duodecim & Käypä hoito (1994), tietokone lääkärin työpöydälle
- 2000-luku: johtamisopit teollisuudesta; digitalisaatio 2.0 > Kanta 2010, sähköiset reseptit
- 2010-luku: potilastietojärjestelmien kaksoisrooli toiminnanohjausjärjestelminä vahvistuu; ”tiedolla johtaminen”, lean management eli ’liinaus’ toiminnanohjauksen ideologiana: huomio ”hukkaan”

POTILASLÄHTÖISYYS - EETTINEN DISKURSSI

- Potilas on '**aktiivinen toimija**', 'itse hoidon keskiössä'; pyritään 'potilaan **osallisuuteen**' (toisin kuin teknologia-, lääkäri-, sairaala- tai sairauskeskeisyydessä).
- Työtä tulisi leimata 'kunnioitus, kuunteleminen ja kuulluksi tuleminen, molemmin puolinen arvostus sekä **kumppanuus** ja **jaettu päätöksenteko**'.
- Potilas on 'oman elämänsä ja terveydentilansa **asiantuntija**'
 - Lääkəriin potilassuhteessa kohdistuva diskursiivinen paine. Diskurssia tuotetaan ammattikunnan sisällä ja sen toimintaympäristössä, jossa toisaalta painotetaan tehokkuuta
 - Lääkäri puun ja kuoren välissä

DIGITALISAATIO YHDENMUKAISTAMISEN VÄLINEENÄ

- Aktiivisen potilaskuluttajan palveleminen, palvelujen yhtenäistäminen ja palvelutuotannon tehostaminen
 - eTerveys, mTerveys: itseään monitoroivan ja hoitavan potilaan ihanne
 - Potilastietojärjestelmien kaksoisrooli toiminnanohjausjärjestelminä
- > digitaalisin ohjelmin ja – välinein käsikirjoitettu ja orkestroitu kliininen työ
- Terveystieteiden huollon 'virtuaalinen liukuhihna'

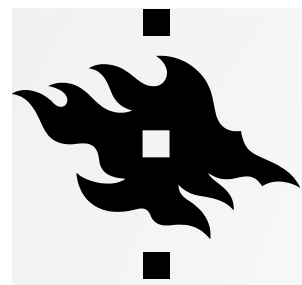
LÄÄKÄRIN ROOLI MURROKSESSA

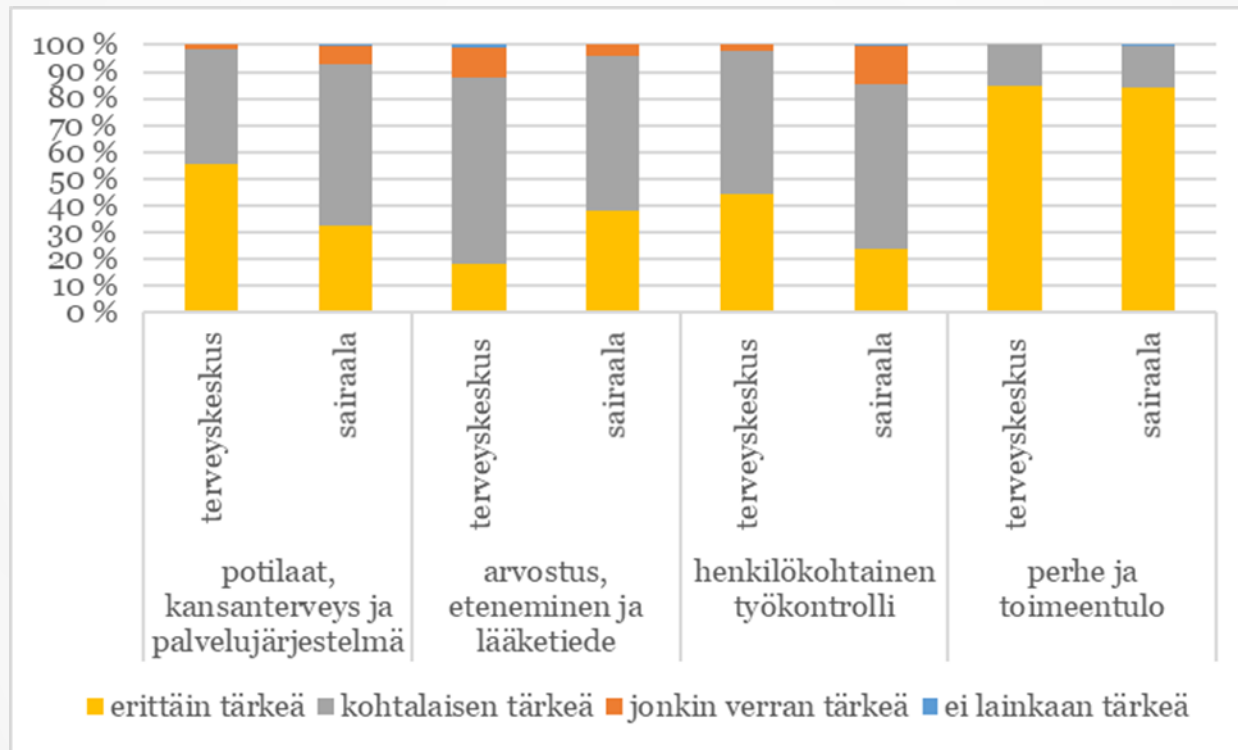

SOSIAALISESTI JA PSYKOLOGISESTI KESTÄVÄ LÄÄKÄRITYÖ

- Onko ammatillisesti kestävä lääkäriytyö ja työurat kaikkien saatavilla? Toteutuvatko ammatillinen kasvu ja toimijuus sekä työsuojelu? Onko lääkäreillä käytännössä tasavertaiset mahdollisuudet etsiä mieluisiin töihin ja toimia työssään ammatillisten arvojensa ja tavoitteidensa mukaisesti ilman kokemusta epäoikeudenmukaisuudesta tai ylikuormituksesta?
- Jos työhön kohdistuvat odotukset eivät toteudu, työhön liittyvä psykologinen sopimus vaarantuu ja ammattilaisten sitoutuminen työhönsä voi heikentyä vahingollisella tavalla

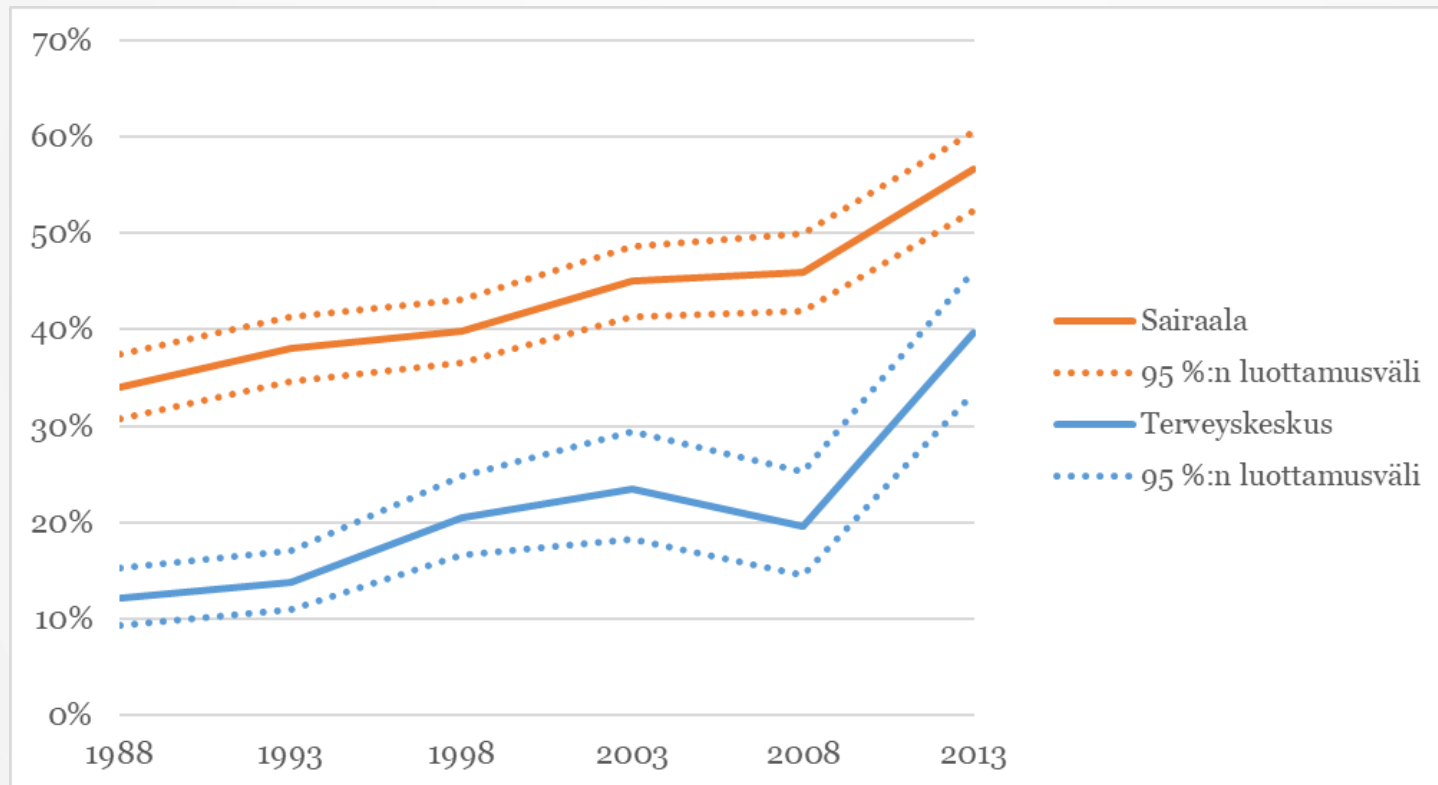

ARVOLOTTUVUUKSIEN TÄRKEYS TERVEYSKESKUS- JA SAIRAALALÄÄKÄREILLE (OLAKIVI / WREDE YM. 2022)

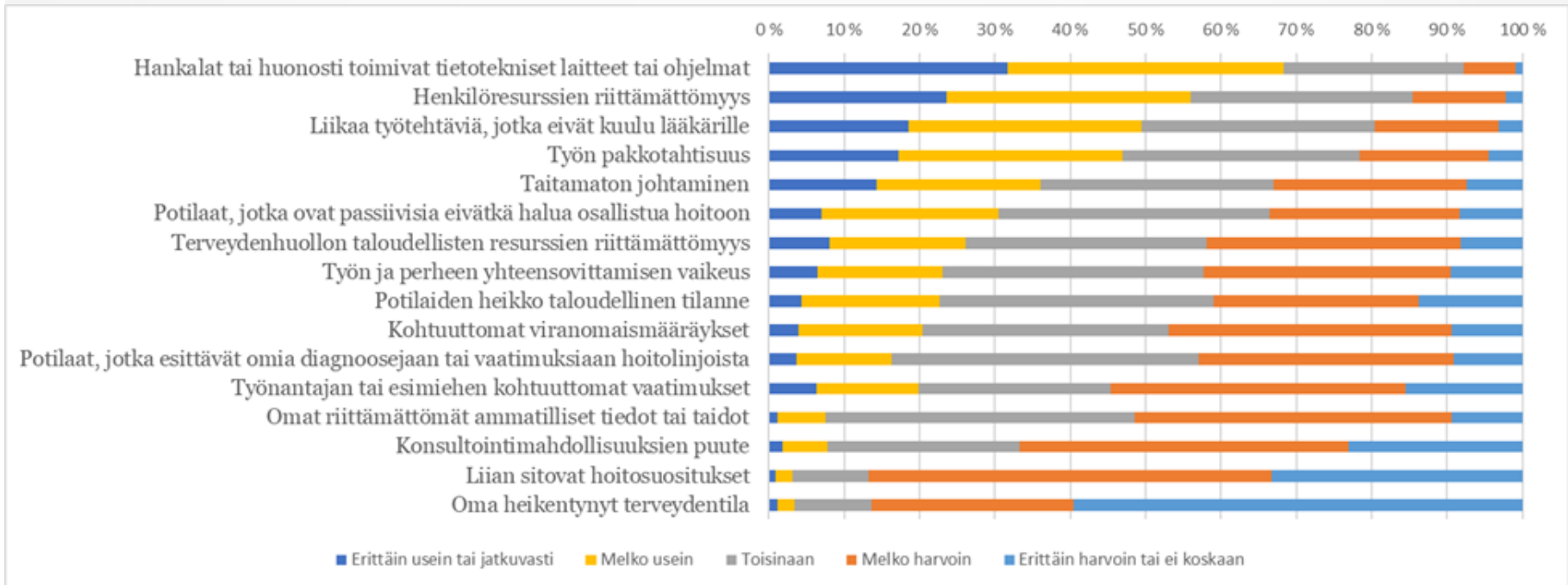

VUOSINA 1988–2013 OMAN TYÖNSÄ ARVOSTUSTA ERITTÄIN TAI MELKO PALJON KOKENEIDEN NUORTEN LÄÄKÄREIDEN OSUUDET SAIRAALOISSA JA TERVEYSKESKUKSISSA (PARMANNE/ WREDE YM 2022)

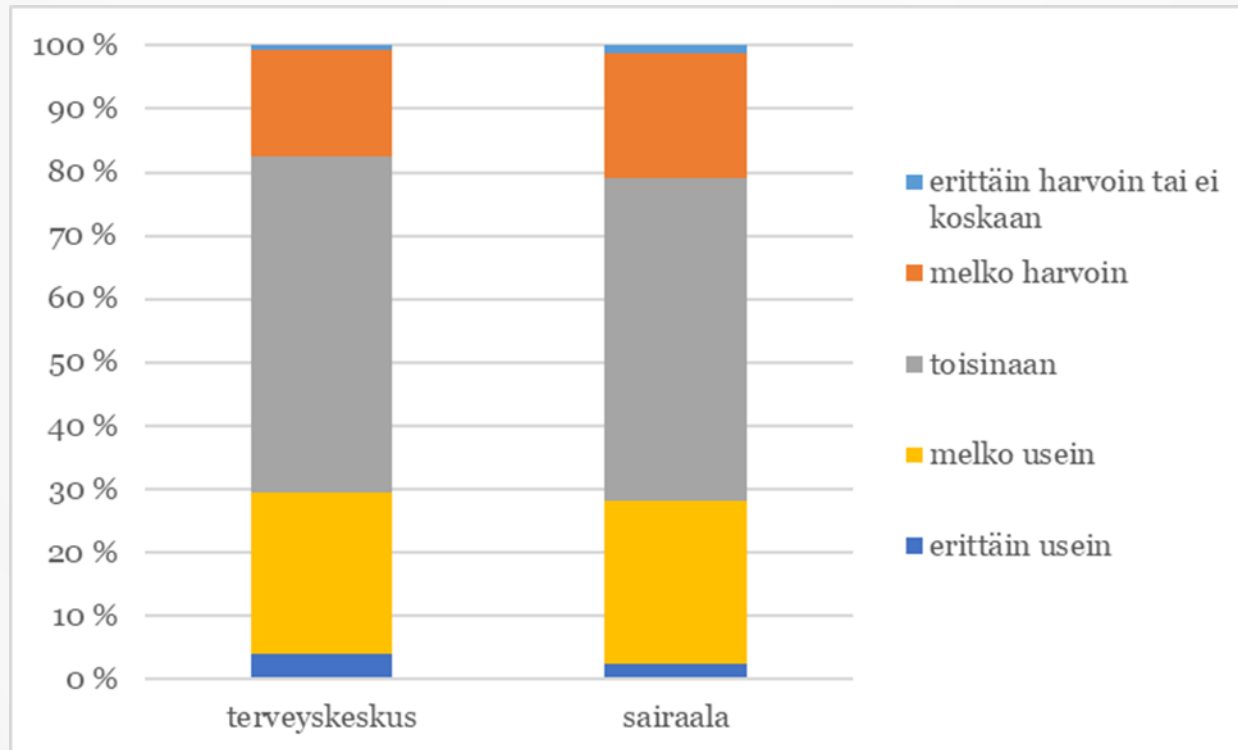

AMMATILLISEN TOIMIJUUDEN ESTEET TK- JA SAIRAALALÄÄKÄREILLÄ (OLAKIVI/ WREDE YM 2022)

JOHTAMISKÄYTÄNTÖIHIN LIITTYVIEN ONGELMIEN ESIINTYMINEN TERVEYSKESKUS- JA SAIRAALATYÖSSÄ (OLAKIVI / WREDE YM. 2022)

SITOUTTAVIA TEKIJÖITÄ

- **MIELEKKYYS:** Julkisen palvelusektorin eetokseen sitoutuneet lääkärit osoittavat suhteellisen suurta ammatillista toimijuutta ja myös kykyä edistää omaa uraansa. Julkisen palvelusektorin eetos ei myöskään näyttäydy suomalaisille lääkäreille itsen ja omien etujen uhraamisena (Olakivi /Wrede ym. 2022)
- **HENKILÖKOHTAINEN TYÖN KONTROLLI:** Esim mahdollisuus työn muokkaamiseen (job crafting). Laisi (Wrede ym. 2022) havaitsi että tk-lääkärit pyrkivät purkamaan työnkuvansa tuottamaa ammatillista eristyneisyyttä, esimerkiksi työtiloja ja työkaluja muokkaamalla. Organisaatio voi joko tukea tällaisia työntekijälähtöisiä työn muokkaamisen tapoja tai asettaa niille esteitä

'KARKOTTAVIA' TEKIJÖITÄ

- Yksin pärjäämiseen kannustava eetos
- Johtamiskäytäntöihin liittyvät ongelmat
- Tk-työ ammatillisesti eristävänä kontekstina
- Työn joustavuuden vähentyminen, erityisesti optimoivan toiminnanohjauksen seurauksena
- Potilassuhteiden muutos itsehoidon ja etävastaanottojen seurauksena
- Kokemus lääkäristä paperitöihin hautautuvana byrokraattina

TYÖHÖN LIITTYVÄÄ 'PSYKOLOGISTA SOPIMUSTA' MURTAVIA TEKIJÖITÄ

- 'Ulkopuolelta' tuleva yhdenmukaistaminen
- Yhdenmukaistava professiokulttuuri
- Vaihtoehtoiset kutsumukset: Eettiset diskurssit vaikeita yhdistää optimoitujen terveyspalvelujen tuottamiseen?

- Olakivi, A. & Wrede, S. 2019. “Early-Career Doctors and In/Justice in Work: The Invisibility of Gender in a ‘Male’ Profession”. Teoksessa *Gender, Age and Inequality in the Professions: Exploring the Disordering, Disruptive and Chaotic Properties of Communication*, toim. M. Choroszewicz ja T. L. Adams. Routledge, 22–40.
- Wrede, S., Olakivi, A., Fischer, N. & Sigfrids, A. 2017. *Autonomia ja ammatillisuus käytännön lääkäreiden näkökulmasta*. Suomen Lääkäriliitto.
- Wrede, S., Olakivi, A., Parmanne, P. & Laisi, I. 2022. *Lääkärityön jännitteet. Tutkimus lääkäreiden urajärjestelmien ja ammattikäytäntöjen sosiaalisesta kestävyydestä sairaaloissa ja terveyskeskuksissa*. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja - Publications of the Faculty of Social Sciences 228. (Tulossa marraskuu 2022)

KIITOS!